

Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitalisaatioalan yhteistyöohjelma 2025–2030

[Versio 15.11.2023]

Sisältö

Sisältö	2
1. Esipuhe	3
Johdanto	3
2. Poliittiset painopistealueet	3
3. Tavoitteet ja osatavoitteet	6
4. Yhteistyöohjelman arviointi	10

1. Esipuhe

[...]

Johdanto

Digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) yhteistyöohjelma linjaa poliittiset painopistealueet ja tavoitteet vuosiksi 2025–2030.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vision mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Jotta Visio 2030 toteutuisi, kaikkien ministerineuvostojen työtä ohjaavat alakohtaiset yhteistyöohjelmat perustuvat vuosina 2025–2030 vision kolmeen strategiseen painopistealueeseen: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola.

Digitalisaatioministerineuvoston tekemä yhteistyö kattaa Pohjoismaiden lisäksi myös Baltian maat. Yhteiskuntamme perustuvat demokratiaan, tasa-arvoon, inhimilliseen pääomaan ja sosiaaliseen vastuuseen. Meidän on varmistettava, että digitaalisessa siirtymässä pidetään kiinni näistä periaatteista nyt ja tulevaisuudessa. Digitalisaatio ja tekninen innovointi ovat jo itsessään merkittäviä kehitystekijöitä yksityisellä ja julkisella sektorilla, ja lisäksi ne ovat vihreän siirtymän keskeisiä mahdollistajia. Pohjolan ja Baltian alue on maailman digitalisoituneimpia, mikä antaa meille ainutlaatuisen aseman digitaalisen kehityksen edistämässä niin alueellisesti kuin kansainvälisestikin. Digitalisaatioministerineuvostossa tehtävää Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä määrittävät alueemme yhteiset mahdollisuudet ja haasteet, jotka liittyvät osallistavan ja turvallisen digisiirtymän luomiseen, kilpailukyvyyn ja vihreän kasvun vahvistamiseen sekä liikkuvuuden ja integraation lisäämiseen siten, että alueen ihmisillä, yrityksillä ja viranomaisilla on käytössään turvallisia ja tehokkaita rajat ylittäviä digipalveluita.

Yhteistyöohjelman kehittämiseen ovat osallistuneet Pohjoismaiden neuvosto, kansalaisyhteiskunta, elinkeinoelämä ja muut keskeiset sidosryhmät. Digitalisaatioministerineuvosto hyväksyi yhteistyöohjelman [päivämäärä], ja se on voimassa 1. tammikuuta 2025–31. joulukuuta 2030.

Digitalisaatio on luonteeltaan poikkihallinnollista. Monialainen yhteistyö onkin olennaisen tärkeää yhteistyöohjelman vision toteuttamiseksi. Yhteistyön tekeminen Pohjoismaiden ministerineuvoston muiden sektorien kanssa (esimerkkeinä ympäristö ja ilmasto, kasvu, energia, terveys, koulutus ja tutkimus, luonnonvarat, kulttuuri sekä rajaesteneuvosto) varmistaa synergioiden tunnistamisen ja yhteisten haasteiden kohtaamisen sekä mahdollisimman suuren vaikuttavuuden Visio 2030:n kunnianhimoisten tavoitteiden toteuttamisessa.

2. Poliittiset painopistealueet

Yhteistyöohjelman poliittiset painopistealueet perustuvat Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitalisaatioministerien sitoumukseen, jonka mukaan alueemme säilyttää asemansa digitalisaation edelläkävijäalueena ja on maailman digitaalisesti integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Samalla on

varmistettava, että digitalisaatiosta hyötyvät alueen kaikki asukkaat iästä, sukupuolesta, varallisuudesta, koulutuksesta tai digitaaloista riippumatta.

Digitalisaatioministerineuvosto tekee läheistä yhteistyötä muiden ministerineuvostojen kanssa ja edistää julkisen sektorin kykyä vastata ihmisten ja yritysten tarpeisiin koko alueella nyt ja tulevaisuudessa. Lisäksi se tukee alueellista liikkuvuutta ja verkottuneisuutta, kehittää digitaaloja ja -osaamista ja digitaalisten tekniikoiden vastuullista käyttöä sekä johtoaseman saavuttamista vihreän ja digitaalisen rinnakkaissiirtymän ja kestävä kasvun toteutuksessa. Digitalisaatioministerineuvosto tekee yhteistyötä, joka liittyy sovittuihin eurooppalaisiin standardeihin, infrastruktuuriin, datan yhteiskäyttöön, data-avaruuksiin ja datan yhteentoimivuuteen sekä yhteenliitettävyyteen Euroopan unionin soveltuvien aloitteiden ja lakien mukaisesti.

Pohjoismaat ja Baltian maat voivat olla digitaalisen siirtymän edelläkävijöitä EU:ssa ja kansainvälisesti osoittamalla, että digitaalisia tekniikoita ja digitaalista dataa voidaan käyttää ja jakaa oikeudenmukaisesti, avoimesti, turvallisesti, vastuullisesti ja demokraattisesti. Yhteistyöllä voidaan vahvistaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden ääntä kansainvälisillä foorumeilla ja vaikuttaa siten kyseisten foorumien politiikkaan ja suuntaviivoihin, jotta ne olisivat omien arvojemme ja olemassa olevien rakenteiden mukaisia.

Nyt eletään nopean teknisen kehityksen aikaa. Tämä yhteistyöohjelma esittelee Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitalisaatioyhteistyön yleistavoitteet ja perustuu nykyiseen yhteistyöhön sekä yhteisiin arvoihimme ja visioon turvallisemmasta, vihreämmästä ja vapaammasta alueesta vuonna 2030.

Haasteet ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat yhteistyöohjelman tavoitteiden saavuttamiseen, ovat kytköksissä globaaleihin haasteisiin ja trendeihin:

Ilmastonmuutos, ympäristökriisit sekä vihreän ja digitaalisen rinnakkaissiirtymän toteuttaminen

Ympäristökriiseihin, ilmastonmuutokseen ja hiilidioksidipäästöihin vaikuttaminen vaatii huomattavia investointeja uusiutuvaan energiaan, kestävään liikenteeseen ja vihreään infrastruktuuriin sekä maa- ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä politiikkatoimien ja painopisteiden yhteensovittamiseksi. Samalla, kun meidän pitää toteuttaa vihreä siirtymä, yhteiskuntamme ovat myös keskellä digitaalista siirtymää. Vihreän ja digitaalisen siirtymän tulisi vahvistaa toisiaan. Jos vihreässä siirtymässä hyödynnetään uusia tekniikoita, datan parempia käyttö- ja jakamistapoja sekä innovatiivisia digiratkaisuja, se vahvistaa politiikkatoimia ja päätöksentekoa mahdollistaen älykkäämmät, tehokkaammat ja ilmastoneutraalit ratkaisut julkisella ja yksityisellä sektorilla. Digitaalinen siirtymä ei kuitenkaan ole oletusarvoisesti vihreä, ja meidän on ratkaistava kysymykset, jotka liittyvät digiratkaisujen tai -järjestelmien energiankulutukseen ja resurssitehokkuuteen sekä niistä syntyvään jätteeseen.

Rinnakkaiset siirtymät ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kunnianhimoiset tavoitteet vaativat rinnakkaisia yhteistyötoimia, jotka yhdistävät kaikki olennaiset toimialat politiikasta tieteelliseen tutkimukseen ja yksityisen sektorin innovaatioihin. Pohjola ja Baltia suoriutuvat hyvin innovointi- ja digitalisaatiovertailuissa, ja niillä on tiukat ympäristötavoitteet. Siten niillä on myös hyvät edellytykset tuottaa ratkaisuja vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Yksi keskeisistä eurooppalaisista aloitteista on Destination Earth, jonka tavoitteena on saada eri sektoreita mukaan luomaan maapallon digitaalista kaksosta eli mallia,

jonka avulla voidaan seurata ja ennustaa ilmastonmuutosta ja ihmisen toiminnan vaikutusta siihen sekä viime kädessä tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista. Pohjolalla ja Baltialla on erityiset edellytykset osallistua aloitteeseen. Syynä tähän ovat suuret investoinnit suurteholaskennan (HPC) infrastruktuuriin eli Suomessa sijaitsevaan supertietokoneeseen (LUMI), joka tukee digitaalisen kaksosen kehittämistä.

Kansainväliset taloussuhdanteet, nopea digitaalinen siirtymä ja sääntelyesteet

Pohjoismaat ja Baltian maat ovat vahvasti yhdentyneet maailmantalouteen, joten niiden kilpailukyky kytkeytyy tiiviisti kansainvälisiin taloussuhdanteisiin. Jotta alueemme säilyttäisi taloudellisen voimansa ja kilpailukykyänsä sekä ihmiskeskeisen lähestymistapansa, meidän on pysyttävä nopean teknisen kehityksen etulinjassa ja omaksuttava koordinoitu ja sektorienvälinen lähestymistapa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhön. Yhteiskunnassa kehitetään ja otetaan käyttöön tekoälyä nopeaan tahtiin. Tekoälyssä piilee valtava potentiaali, joka liittyy talouskasvuun sekä tuottavuus- ja tehokkuushyötyihin, ja se voi auttaa ratkomaan päivänpolttavia yhteiskunnallisia haasteita. Samalla tekoälyn käyttö saattaa haastaa julkishallinnon ja julkisen päätöksenteon sekä vaikuttaa demokraattisiin prosesseihin ja tietoon, koska se lisää esimerkiksi algoritmisten vinoumien tai misinformaation ja disinformaation riskiä. Varmaa on se, että tekoäly on digitaalisen siirtymän keskiössä ja vaikuttaa jatkossa koko ajan enemmän talouteen ja jokapäiväiseen elämään.

Digitalisaatiosääntelyn täytäntöönpanon erot voivat luoda esteitä alueen rajat ylittävälle yhteistyölle ja vaikeuttaa standardien yhdenmukaistamista. Yhteistyö uusien ja olemassa olevien EU-asetusten kehittämisessä ja täytäntöönpanossa voisi siten auttaa virtaviivaistamaan alueen sääntely-ympäristöä. Yhteentoimivuuden edistäminen sekä sääntelyn ja standardien yhdenmukaistaminen tavalla, joka mahdollistaa datan jakamisen yli rajojen, on keskeistä pyrittäessä lisäämään digitaalista ja datavetoista vuorovaikutusta keskeisten pohjoismaisten ja baltialaisten sidosryhmien välillä niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla.

Geopoliittiset riskit, alueellinen epävakaus ja digitaalisen infrastruktuurin turvallisuushat

Pohjolan ja Baltian alue sijaitsee mutkikkaassa geopoliittisessa kontekstissa, ja alueen naapurimaissa on poliittista epävakautta ja konflikteja. Ukrainan infrastruktuurin, ml. digitaalisen infrastruktuurin, tarkoituksellinen tuhoaminen havainnollistaa sitä, että viestintäverkoilta vaaditaan kriisinkestävyyttä. Ukrainassa tehtyjen kyberhyökkäysten lisäksi on havaittu myös kansainvälisen tason järjestäytyneen kyberrikollisuuden yleistymistä. Kun alueesta tulee yhä verkottuneempi ja riippuvaisempi digitekniikoista, se kasvattaa kyberturvallisuusriskejä ja digitaaliseen infrastruktuuriin kohdistuvia riskejä, kuten Itämeren kriittiseen vedenalaiseen infrastruktuuriin kohdistuneet vahingot osoittavat. Yhä tärkeämmäksi ja yleisen turvallisuuden kannalta keskeisemmäksi osatekijäksi on noussut vahvan, kriisinkestävän ja varakapasiteettia sisältävän digi-infran ylläpito ja parantaminen sekä vahvasta tietoturvasta huolehtiminen yhteiskuntiemme kannalta välttämättömissä digipalveluissa. Näihin riskeihin vastaaminen vaatii läheistä yhteistyötä alueen maiden välillä, investointeja kyberturvallisuuden tutkimukseen, kehitykseen ja koulutukseen sekä digitaitoihin niin kansan keskuudessa kuin asiantuntijatasollakin.

Väestörakenteen muutokset, digitaalinen kuilu ja erot verkottuneisuudessa ja taidoissa

Väestörakenteen muutokset, kuten väestön ikääntyminen ja maahanmuutto, ovat haaste alueen julkisille hyvinvointijärjestelmille ja yhteiskunnalliselle eheydelle. Vaikka digitalisaatio on edennyt Pohjoismaissa ja

Baltian maissa pitkälle, alueella on yhä huomattavia eroja verkottuneisuudessa, digitaalisen tekniikan saatavuudessa ja digitaaloissa, mikä syventää digitaalista kuilua ja luo esteitä kilpailukyvyille, innovoinnille ja yhteistyölle. Alueemme julkiset sektorit ovat maailman digitalisoituneimpia, mikä tekee niistä tehokkaita ja kykenevämpiä vastaamaan ihmisten ja yritysten tarpeisiin. Tämä on kuitenkin korostanut myös digiosallisuuden tärkeyttä, jotta julkinen sektori olisi kaikkien saavutettavissa, eikä ketään jätettäisi jälkeen. Alueellinen yhteistyö, jossa kehitetään ja toteutetaan toimia digipalveluiden saavutettavuuden parantamiseksi koko väestön tasolla, on ratkaisevan tärkeää digitalisaation edelläkävijäaseman säilyttämiseksi sekä alueemme kilpailukyvyyn kannalta. Teknologisen muutoksen nopeus vaatii paitsi vahvaa verkkoinfraa ja väestön digiosaamista myös työvoiman korkeaa osaamistasoa. Ilman kohdennettuja investointeja aluetta uhkaa osaajapula.

Mahdollisuuksien hyödyntäminen ja haasteisiin tarttuminen edellyttää koordinoitua, maa- ja sektorirajat ylittävää lähestymistapaa, joka kattaa tekniikan, koulutuksen, tutkimuksen ja lainsäädännön. Lisäksi tarvitaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, sijoituksia digitaaliseen infrastruktuuriin ja entistä vahvempaa yhteistyötä politiikkatoimien ja painopistealueiden yhteensovittamiseksi.

3. Tavoitteet ja osatavoitteet

Digitalisaatioministerineuvosto on hyväksynyt vuosiksi 2025–2030 seuraavat tavoitteet ja osatavoitteet, joilla se pyrkii osaltaan tekemään Pohjolasta ja Baltiasta maailman kestävimmän ja integroituneimman alueen vuoteen 2030 mennessä.

Tavoite 1: Pohjolan ja Baltian alue on edelläkävijä vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttajana EU:ssa ja kansainvälisesti

Datan ja uusien tekniikoiden käytön lisääminen on olennaisen tärkeää, jotta voisimme valjastaa digitalisaation potentiaalin ja edistää samalla vihreää siirtymää. Vihreään ja digitaaliseen teknologiaan liittyvä osaaminen ja tietoisuus ovat alueelle kilpailuetu. Ne tarjoavat välineitä vihreän ja digitaalisen siirtymän kunnianhimoiseen edistämiseen ja vauhdittamiseen EU:ssa ja sen ulkopuolella sekä edelläkävijyyteen näiden rinnakkaisten siirtymien toteuttamisessa.

Vaikka vihreä ja digisiirtymä kytkeytyvät läheisesti toisiinsa, lisäponnisteluja tarvitaan datan ja digiratkaisujen hyödyntämiseksi työssä, jossa ratkotaan tieto- ja viestintätekniikoiden omia kestävyysaasteita ja pienennetään niiden ilmasto- ja ympäristöjalanjälkeä. Jotta digitaalisesta siirtymästä tulisi aidosti vihreän siirtymän ajuri, meidän on puututtava myös digiratkaisujen energiankulutukseen ja päästöihin sekä niiden tuottamaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun.

Osatavoitteet:

- **1.1: Vahvempaa osaamista, tietämystä ja tutkimusta siitä, miten digitalisaatio, datan hyödyntäminen ja datan jakaminen voivat vauhdittaa vihreää siirtymää**

Yhteistyöhön voi sisältyä uuden tiedon kartuttamista sekä EU:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden prosesseihin ja päätöksentekoon vaikuttamista muun muassa hyvillä esimerkeillä ja pilottihankkeilla. Digiratkaisujen käyttöönottoon, datan jakamiseksi tehtävään yhteistyöhön sekä uusien tekniikoiden hyödyntämiseen voidaan vaikuttaa yhdessä muiden ministerineuvostojen (kuten kestävän kasvun ministerineuvoston tai ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvoston) kanssa. Esimerkkeinä voidaan mainita osallistuminen digitaalisen kaksosteknologian kehittämiseen ja pilotit, jotka esittelevät harmonisoitua, yhteentoimivaan ja jaettuun dataan perustuvia työkaluja datavetoisen päätöksenteon edistämiseksi: FAIR-periaatteiden hyödyntäminen, sidosryhmien auttaminen tietoon perustuvassa päätöksenteossa ja yhteisten resurssien datavetoisen hallinnoinnin nostaminen uudelle tasolle.

1.2: Digiratkaisujen myönteiset ympäristövaikutukset

Tieto- ja viestintätekniikan vihertämiseen liittyvä yhteistyö voisi sisältää parhaiden käytäntöjen ja kansallisten kokemusten jakamista sekä standardeihin ja harmonisointiin liittyvää yhteistyötä, jossa keskitytään digiratkaisujen energiankulutukseen ja päästöihin sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun. Muita keinoja ovat asiantuntemuksen jakaminen, yhteiset tutkimushankkeet sekä yhteistyö, jossa otetaan käyttöön ja vaikutusarvioidaan innovatiivisia tekniikoita, jotka optimoivat prosesseja, vähentävät ympäristövaikutuksia ja lisäävät yleisesti kestävä kehitystä Pohjolan ja Baltian alueella.

Tavoite 2: Digiturvallinen, verkottunut ja integroitunut Pohjolan ja Baltian alue

Yhteenliitetyt, turvalliset ja vakaat digitaaliset infrastruktuurit, jotka ovat yhteentoimivia Pohjolassa ja Baltiassa yli maaraajojen, ovat olennainen osatekijä ja mahdollistaja pyrkiessämme maailman integroituneimmaksi alueeksi. Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitalisaatioaste on jo nyt hyvin suuri ja perustuu digitaalisten palveluiden, taitojen ja verkkoyhteyksien laajaan saatavuuteen ja käyttöön kussakin maissa. Kun digitalisaatioasteeseen yhdistetään keskinäinen luottamus ja alueen maiden samanhenkisyys, se luo edellytyksiä tavoitella monenvälisyyden etuja ja tehdä Pohjoismaista ja Baltian maista maailman digitaalisesti verkottunein alue. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan yhteisiä toimia, joilla vahvistetaan entisestään rajat ylittävää digitaalista infrastruktuuria ja edistetään yleisesti Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisiä etuja eurooppalaisella ja globaalilla tasolla.

Osatavoitteet:

- **2.1: Pohjolan ja Baltian yhteinen rajat ylittävä digipalvelualue**

Tämä tarkoittaa yhteisten edellytysten kehittämistä sille, että julkiset ja yksityiset toimijat voivat tarjota digipalveluitaan yli rajojen. Samalla on koordinoitava ja vahvistettava Pohjoismaiden ja Baltian maiden pyrkimyksiä, jotka liittyvät harmonisointiin, täytäntöönpanoon ja ajankohtaiseen kehitykseen vaikuttamiseen Euroopassa ja kansainvälisesti. Tähän sisältyy yhteistyötä, joka keskittyy digitaalisten infrastruktuurien keskeisiin osatekijöihin, kuten digitaalisten identiteettien yhteentoimivuuteen, datanjakomalleihin sekä keskeisten palvelujen tarjoamiseen Pohjolan ja Baltian alueen liikkuvuuden tukemiseksi. Käytännön tulosten saamiseksi työn tärkeänä osana on oltava koordinaatio ja yhteistyö

keskeisten palvelualueiden ja niistä vastaavien yksiköiden kanssa. Esimerkkinä voidaan mainita keskeisten sidosryhmien osallistaminen opiskelijaliikkuvuuden mahdollistamiseksi tehtävään työhön, johon yhdistetään digi-infrasta vastaavien toimijoiden välisiä yhteisiä ponnisteluja.

- **2.2: Digitaaliseen infrastruktuuriin liittyvän koordinaation lisääminen varsinkin verkottuneisuuden ja liikkuvuuden edistämiseksi**

Hyödynnetään ja vahvistetaan tämän alan nykyistä yhteistyötä ja kehitetään sen pohjalta alueellinen ääni, jolla on vaikutusvaltaa rajat ylittäviä digitaalisia infrastruktuureja koskeissa asioissa Euroopassa ja kansainvälisesti. Tämä voitaisiin saavuttaa yhdistämällä ja koordinoimalla digitaalisiin infrastruktuureihin liittyviä lukuisia toimia, aloitteita ja asiantuntijoita sekä kytkemällä kunkin maan kansalliset painopistealueet digitalisaatioministerineuvoston tavoitteisiin ja osatavoitteisiin. Keinona voisi olla esimerkiksi se, että pyritään tuomaan yhteen keskeisten osa-alueiden vastuulliset toimijat kustakin maasta ja perustamaan rajat ylittäviä foorumeita, joilla voitaisiin ankkuroida ja vahvistaa digi-infraan liittyviä kysymyksiä ja edistää turvallisten yhteyksien ja liikkuvuuden lisäämistä alueella. Alueen sisäiset erot internetyhteyksissä ja verkottuneisuudessa luovat esteitä alueelliselle yhteistyölle ja innovoinnille. Yhteistyöhön voi sisältyä tutkimuksen ja keskustelun edistäminen verkottuneisuuden yhteiskunnallisista vaikutuksista, yhteistyöverkoston edistäminen Pohjolan ja Baltian alueella, 5G- ja sitä uudemman tekniikan edistymistä koskevan viestinnän ja teknisen keskustelun helpottaminen sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden sääntely-ympäristöön liittyvien haasteiden ja nousevien trendien tunnistaminen.

- **2.3: Datan yhteis- ja uudelleenkäytön lisääminen**

Pyritään mahdollistamaan datan yhteis- ja uudelleenkäytön lisääminen Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä, mikä kytkeytyy läheisesti osatavoitteisiin 2.1 ja 2.2 ja täydentää olemassa olevia aloitteita. Tämä voidaan toteuttaa rakentamalla yhteisymmärrystä, tuottamalla ja jakamalla tietoa sekä mukautamalla keskeisiin datanjakomalleihin yhteisillä toimilla, jotka liittyvät harmonisointiin ja vaikuttamiseen aihetta koskevassa kansainvälisessä kehitystyössä, sekä pyrkimällä kytkemään nämä toimet kunkin maan kansallisiin teknisiin, semanttisiin ja sääntelykeskusteluihin.

Tavoite 3: Turvallinen, inklusiivinen ja ihmiskeskeinen digitaalinen siirtymä yhteiskuntien kriisinsietokyvyn varmistamiseksi

Kyberturvallisuus on digitalisaation tärkeä perusedellytys. Digi-infran ja -palveluiden turvallisuuden ylläpito ja parantaminen on tullut keskeiseksi osaksi yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja siviilipuolustusta. Tiedonhallinnan ja digiturvallisuuden alueellista kriisinsietokykyä voidaan vahvistaa vaihtamalla yhdessä tietoja ja kokemuksia, joilla voidaan varmistaa digitaalisten infrastruktuurien luotettavuus sekä tarvittava osaaminen ja kapasiteetti kyberhäiriötilanteiden tai -hyökkäysten tunnistamiseksi ja hoitamiseksi. Yleinen tieto- ja viestintätekniikan osaaminen, digitaalinen lukutaito ja digitaidot ovat keskeinen osa yleistä kyberturvallisuutta, mutta myös välttämättömiä edellytyksiä digitalouteen ja -yhteiskuntaan osallistumiseksi. Vaikka Pohjoismaat ja Baltian maat ovat yleisesti hyvin digitalisoituneita, tietyillä ryhmillä tai tietyssä elämäntilanteessa olevilla henkilöillä saattaa olla digitaalisen syrjäytymisen riski. Kaikki Pohjoismaat ja Baltian maat kohtaavat samankaltaisia haasteita, joten yhteistyö tiedon vaihtamiseksi, parhaiden käytäntöjen löytämiseksi ja ratkaisujen

virtaviivaistamiseksi voi olla hyvin arvokasta. Alueellisten voimien yhdistämisessä saattaa piillä myös taloudellisia etuja, kun pyritään kehittämään tai ottamaan käyttöön digiratkaisuja tiettyjen pienempien ryhmien osallisuuden varmistamiseksi. Jotta Pohjoismaat ja Baltian maat säilyisivät aikamme nopean teknisen kehityksen kärjessä, alueen maiden yhteistyössä on keskeistä omaksua koordinoitu ja sektorienvälinen lähestymistapa. Alueellisen yhtenäisyyden keskiössä ovat virastojen välinen rajat ylittävä kumppanuus ja yhteistyö, jossa jaetaan parhaita käytäntöjä ja hiotaan päätöksenteon tapoja.

Osatavoitteet:

- **3.1: Digitaaliseen kuiluun vaikuttaminen sekä digiosaamisen ja digitaalisen harkintakyvyn vahvistaminen**

Yhteiskuntien digitaalisen siirtymän nopeudessa piilee riski siitä, että tietyt ihmisryhmät tai tietyissä elämäntilanteissa olevat henkilöt jäävät kehityksestä jälkeen. Merkittäviä askeleita tämän kehityksen torjumiseksi ovat tiedon levittäminen ja digiosallisuuteen liittyvät politiikkatoimet. Digitaalisen median ja sosiaalisen median alustojen jatkuva vaikutus on korostanut tarvetta sille, että väestöllä on digitaalista harkintakykyä ja yleisiä kyberturvallisuustaitoja. Tätä kehitystä on entisestään vahvistanut uusien tekniikoiden käyttö. Jatkossakin on tärkeää edistää rajat ylittävää yhteistyötä, vuoropuhelua ja osaamisen jakamista ammattilaisten ja poliitikkojen välillä, ja tavoitteena tulee olla ihmisten voimaannuttaminen, jotta he voisivat osallistua aktiivisesti demokraattiseen ja digiyhteiskuntaan sekä tuleviin työvoimasiirtymiin.

- **3.2: Digiturvalliset, tehokkaat ja inklusiiviset julkiset palvelut**

Jotta asukkaiden luottamus digipalveluihin voisi säilyä, se edellyttää vakaita ja turvallisia digipalveluita, käyttäjien yksityisyyden suojaamista ja henkilötietojen turvallista ja luotettavaa tallentamista ja käsittelyä tavalla, joka antaa kaikille paremmat mahdollisuudet hallita omia tietojaan. Luottamus taas muodostaa digitaalisen siirtymän perustan. Digipalveluiden tietoturvan jatkuva kehittäminen voi kuitenkin heikentää palveluiden saavutettavuutta, ellei muutoksia toteuteta harkiten. Sisäänrakennetun turvallisuuden on kuljettava käsi kädessä käytettävyyden ja inklusiivisen suunnittelun kanssa. Jotta tämä sujuisi helpommin eikä tuotteisiin ja palveluihin siirtyisi tiedostamattomia ennakoasenteita, työvoiman on oltava osaavaa ja monimuotoista.

- **3.3: Tieto- ja viestintätekniikan osaamisen, kyberturvallisuus- ja tietoturvataitojen ja alan kyvykkyyksien lisääminen**

Kun yhteiskuntiemme digitalisaatio ja verkottuminen lisääntyvät, kyberhyökkäykset ja -uhkat aiheuttavat yhä enemmän huolta julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioille ja instituutioille. Tieto- ja viestintätekniikan (TVT) sekä kyberturvallisuus- ja tietoturva-alan yleinen osaajapula on haaste paitsi Pohjolan ja Baltian alueella myös kasvava globaali ongelma. Parhaisiin käytäntöihin liittyvä alueellinen yhteistyö, osaamisen vaihto sekä poliittinen ja infrastruktuuriyhteistyö ovat tärkeitä tekijöitä, kun pyrimme mahdollistamaan turvallisen digitaalisen siirtymän ja ylläpitämään digiyhteiskuntaan kohdistuvaa vahvaa luottamusta.

Kriittisiä puutteita tieto- ja viestintätekniiikan yleisosaamisessa sekä kyber- ja tietoturvassa ei voida ratkaista yksistään rekrytoinnilla ja palkkauksella. Olennaista on investoida koko nykyiseen työvoimaan ja vapauttaa sen täysi potentiaali uudelleen- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksien avulla sekä vakiinnuttamalla jatkuvan oppimisen ympäristöjä. Kykyjen houkuttelu TVT-, kyberturvallisuus- ja tietoturva-alalle sekä elinikäisen oppimisen edistäminen entistä pidempää työuraa tekevän IT-alan työvoiman keskuudessa ovat yhteisiä alueellisia haasteita, jotka tarjoavat erinomaisia yhteistyömahdollisuuksia.

- **3.4: Tekniikan, ml. tekoälyn, luotettava, turvallinen, vastuullinen ja kestävä käyttö**

Uutta teknologiaa voidaan kiistatta käyttää ihmisten elämänlaadun parantamiseen ja apuna työssä, jossa ratkotaan aikamme polttavimpia haasteita. Sen mukana tulee kuitenkin huomattavia riskejä. Keskeistä on, että tekniikkaa käytetään vastuullisesti tavalla, jossa ihmisillä säilyy päävastuu riskien hillinnästä samalla, kun teknologian mahdollisuudet valjastetaan käyttöön. Koska Pohjoismaat ja Baltian maat ovat Euroopan digitalisaation etulinjassa ja niillä on vahvat yhteiset arvot sekä korkeasti koulutettu ja digitaalisesti kyvykäs väestö, alue voi vaikuttaa ja tarjota johtavan esimerkin tekniikan hyödyntämistavoista ja mahdollisten riskien hallitsemisesta. Digitalisaatioministerineuvosto tarjoaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyölle puitteet.

4. Yhteistyöohjelman arviointi

Yhteistyöohjelma on voimassa vuosina 2025–2030, mutta kausi on jaettu kahteen kolmivuotiseen työsuunnitelmakauteen. Niistä ensimmäinen on vuosina 2025–2027 ja toinen vuosina 2028–2030.

Kauden puolivälissä toteutetaan arviointi, jonka pohjalta ministerineuvosto voi päättää muokata yhteistyöohjelmaa ja kerätä palautetta jälkipuoliskon työsuunnitelman kehittämiseksi.

Tämän lisäksi arviointia tehdään työn edetessä Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin ja ministerineuvoston harkinnan mukaan.